

Broj: 02-37-1-1892-3/19
Sarajevo, 06.08.2019. godine

Sekretarijat Parlamentarne skupštine BiH
n/r kolegij sekretarijata

Generalni sekretarijat Vijeća ministara BiH
n/r generalnog sekretara

Ministarstvo civilnih poslova BiH
Sektor za obrazovanje
Sektor za zdravstvo
Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i
penziju
Sektor za nauku i kulturu
Sektor za sport
n/r ministra

Ministarstvo sigurnosti BiH
Sektor za zaštitu i spašavanje
n/r ministra

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje
obrazovanja BiH
n/r direktora

Agencija za razvoj visokog obrazovanja i
osiguranje kvaliteta BiH
n/r direktora

Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH
n/r predsjednika

Institut za intelektualno vlasništvo BiH
n/r direktora

Centralna izborna komisija BiH
n/r predsjednika

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO. 12-08-2019			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
03,03/67	37-	1466/19	

Agencija za statistiku BiH/
n/r direktora

Ministarstvo komunikacija i transporta BiH
n/r ministra

Regulatorna agencija za komunikacije BiH
(RAK)
n/r generalnog direktora

Radio-televizija Bosne i Hercegovine
n/r direktora

Radio-televizija Federacije Bosne i
Hercegovine
n/r direktora

Radio-televizija Republike Srpske
n/r direktora

BH Telecom
n/r direktora

mtel
n/r direktora

ERONET
n/r direktora

Predmet: Programa praćenja provođenja preporuka Komiteta za prava osoba sa invaliditetom do 2020. godine; zahtjev za dostavljanje informacija, traži se

Poštovani,

U prilogu vam dostavljamo dokument „Program praćenja provođenja preporuka Komiteta za prava osoba sa invaliditetom do 2020. godine“. Isti je izrađen od strane Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, u saradnji sa Vijećem za osobe sa invaliditetom BiH, kao radni alat za prikupljanje informacija potrebnih za izradu Drugog i trećeg periodičnog izvještaja o provođenju Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini.

Na internet stranici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH pod sekcijom Ljudska prava/Prava osoba sa invaliditetom su dostupni tekst Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, Prvi izvještaj BiH o provođenju iste, odgovori na Listu u vezi sa inicijalnim izvještajem Bosne i Hercegovine (dodatne informacije), kao i Zaključna razmatranja Komiteta o pravima osoba sa invaliditetom za BiH. Molimo vas da ne dostavljate informacije koje su već ranije dostavljane i sadržane u izvještaju i dodatnim odgovorima koje je dala Bosna i Hercegovina. Informacije koje dostavljate treba da obuhvate izvještajni period 01.01.2013-30.06.2019 godine.

Molimo da dostavite sažete i konkretne odgovore na pitanja koja se odnose na vaše institucije i oblast vaših nadležnosti. Molimo vas da detaljno pogledate sva pitanja, te da u slučaju da smo vas u nekom nešto izostavili, date odgovore na iste. Rok za dostavljanje vaših odgovora je 06. septembar 2019. godine.

Za sve ostale informacije kontakt osoba ispred ministarstva je gđa Tijana Borovčanin 033/703-954 ili putem email-a tijana.borovcanin@mhr.gov.ba . Na istu adresu vas molimo da dostavite vaše odgovore u elektronskom obliku, a radi brže obrade informacija.

S poštovanjem,

Co. Agencija za ravnopravnost polova BiH
n/r direktora

Prilog:

- Programa praćenja provođenja preporuka komiteta za prava osoba sa invaliditetom do 2020. godine

Način otpreme: pošta /ili email

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA BIH
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH
Vijeće za osobe sa invaliditetom BiH

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА БИХ
Министарство за људска права и изbjеглице БиХ
Вијеће за лица са инвалидитетом БиХ

Program praćenja provođenja preporuka Komiteta za prava osoba sa invaliditetom do 2020. godine

Bosna i Hercegovina je ratifikovala UN Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i Opcioni protokol 2010. godine („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, broj 11/09) i ista je stupila na snagu 11.04.2010., tridesetog dana nakon deponovanja instrumenta o ratifikaciji.

Prema pravilima izvještavanja po Konvenciji, prvi izvještaj o provođenju se podnosi dvije godine nakon ratifikacije. Prvi Izvještaj o provođenju Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini je izrađen tokom 2012. godine i upućen Komitetu za prava osoba sa invaliditetom u februaru 2013. godine.

Delegacija Bosne i Hercegovine je prezenovala prvi Izvještaj pred Komitetom za prava osoba sa invaliditetom 27. i 28. marta 2017. godine u u Ženevi. Komitet za prava osoba sa invaliditetom je 12. aprila 2017. godine objavio dokument Zaključna razmatranja o inicijalnom izvještaju Bosne i Hercegovine koji sadrži i preporuke, a koje je BiH dužna da sprovede. Slijedom toga, Vijeće ministara BiH je na 110. sjednice održanoj 31.07.2017. godine usvojilo Informaciju u vezi Zaključnih razmatranja Komiteta koji sadrži konkretne preporuke za vlade i nadležene institucije svih nivoa vlasti u BiH. U septembru 2017. godine ovaj dokument je poslan vladama entiteta i Brčko distrikta BiH na daljnje provođenje.

Vijeće ministara BiH je također zadužilo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH da sačini Program provođenja preporuka Komiteta za prava osoba sa invaliditetom do 2020. godine s konkretnim i ažuriranim informacijama o realizaciji svih njegovih preporuka i bilo koje druge nove informacije o ispunjavanju obaveza iz Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom.“

Uzimajući u obzir da se implementacija većine preporuka vrši na nivou entitetskih institucija i institucija Brčko distrikta zatražili smo imenovanje predstavnika iz sljedećih oblasti: socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, pravda, prostorno uređenje, obrazovanje, rad i zapošljavanje. U prilogu smo takođe dostavili plan izrade ovog Programa, tražeći da imenovani predstavnici, u okviru svojih institucija i prema svojim nadležnostima, daju konkretne prijedloge implementacije navedenih preporuka, navodeći konkretne mjere i indikatore.

Vlada Federacije BiH i Vlada Brčko distrikta BiH su dale saglasnost za izradu ovog programa i poslale imenovanja. Vlada Republike Srpske je isti prijedlog odbila i donijela zaključak br. 04/1-012-2-233/16 od 04.02.2016. godine uz obrazloženje da: „Vlada Republike Srpske ne prihvata provođenje dokumenata koji su suprotni ustavnom i zakonima propisanim nadležnostima Republike Srpske, ... nadležne institucije Republike Srpske smatraju da formiranje interesone radne grupe za izradu Programa nije u skladu sa obavezama koje prositiču iz važećih zakonskih propisa u Republici Srpskoj.“

Slijedom toga, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je sačinilo informaciju, koja je usvojena na 157. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 07.11.2018. godine kao i sljedeći zaključak:

„Zadužuje se Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine da u saradnji sa Vijećem za osobe sa invaliditetom izradi Program praćenja provođenja preporuka Komiteta za prava osoba sa invaliditetom do 2020. godine, i o tome obavjesti nadležne vlade entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, a koji će biti korišten u svrhu prikupljanja informacija i izvještavanje Komiteta o implementaciji Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini.“

U svrhu izrade „Programa praćenja provođenja preporuka Komiteta za prava osoba sa invaliditetom do 2020. godine“ koristi se Obrazac 15 utvrđen u Metodologiji izvještavanja o provođenju međunarodnih ugovora u oblasti ljudskih prava („Službeni glasnik BiH“, broj 24/18).

Obaveza Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH je da prikupe relevantne informacije od nadležnih institucija o provođenju Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, kao i informacije o realizaciji preporuke Komiteta za prava osoba sa invaliditetom iz aprila 2017. godine, a koje će biti korištene za izradu Drugog i trećeg periodičnog izvještaja o provođenju Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini koje trebaju da obuhvate izvještajni period 01.01.2013-30.06.2019 godine.

Obzirom da je rok za dostavljanje sljedećeg izvještaja Komitetu za prava osoba sa invaliditetom april 2020. godine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH će raditi na izradi novog izvještaja tokom druge polovine 2019. godine, s ciljem da isti bude usvojen do kraja 2019. godine, potom poslan na prevođenje i upućen u zadatom roku Komitetu za prava osoba sa invaliditetom, najkasnije do polovine 12. aprila 2020. godine.

**RADNI OBRAZAC ZA IZRADU DOKUMENTA
„DRUGI I TREĆI PERIODIČNI IZVJEŠTAJ
O PROVOĐENJU KONVENCIJE O PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM U BOSNI I HERCEGOVINI“**

Naziv međunarodnog ugovora	Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom i Opcioni protokol Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)	http://mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Medjunarodna%20konvencija%20o%20pravima%20osoba%20sa%20invaliditetom.pdf
Rezerve	Bez rezervi	
Datum ratifikacije i broj službenih novina u kojem je objavljena odluka i/ili odluka o preuzimanju	Saglasnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 454/09 od 15. decembra 2009. godine), a Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 39. hitnoj sjednici održanoj 18. decembra 2009. godine je donijelo Odluku o ratifikaciji Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom i fakultativnog protokola. („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, broj 11/09). Stupila na snagu 11.04.2010., tridesetog dana nakon deponovanja instrumenta o ratifikaciji	
Opcioni protokol(i) (ukoliko postoji)	Opcioni protokol na Konvenciju o pravima osoba sa invaliditetom	http://mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Medjunarodna%20konvencija%20o%20pravima%20osoba%20sa%20invaliditetom.pdf
Datum ratifikacije i broj službenih novina u kojem je objavljena odluka i/ili odluka o preuzimanju	Ratifikovan istovremeno sa Konvencijom, stupio na snagu 11.4.2010.	
Broj izvještaja	Drugi i treći periodični izvještaj	
Broj prethodnog(ih) izvještaja	1 Izvještaj o provođenju Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini	http://mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/IZVJESCE%20O%20PROVOĐENJU%20KONVENCIJE%20UN%20O%20PRAVIMA%20OSOBA%20SA%20INVALIDITETOM%20S.pdf
Naziv tijela za nadzor nad provođenjem ugovora	Komitet za prava osoba sa invaliditetom (UN)	
Smjernice za izradu izvještaja prema navedenom ugovoru (ukoliko su usvojene od strane navedenog tijela)	Smjernice za specifične dokumente koje podnosi država članica prema članu 35., stav 1., Konvencije o pravima osoba s invaliditetom (nezvanični prevod smjernica dostupan na upit Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH)	http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/2/3&Lang=en
Datum kada su izdate preporuke za BiH	12. april 2017. godine	http://mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta

		%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%200BiH.pdf
Period na koji se odnosi izvještaj	01.01.2013-30.06.2019	
Koordinator(ica) procesa izvještavanja	Tijana Borovčanin	
Rok za izradu nacrt	01.10.2019. godine	
Rok za dostavu izvještaja tijelu za nadzor ugovora	12.04.2020. godine	
Obim izvještaja u skladu sa smjernicama	40 stranica	

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izvještajna(e) jedinica(e)
Komitet preporučuje da Država potpisnica usvoji formalne i transparentne mehanizame za redovne konsultacije sa organizacijama osoba sa invaliditetom, uključujući i one koje predstavljaju žene i djecu sa smetnjama u razvoju, nagluhe i gluhe osobe, osobe sa psihosocijalnim i / ili intelektualnim teškoćama, u svim entitetima i kantonima. Komitet također preporučuje da Država potpisnica organizacijama osoba sa invaliditetom redovno obezbjeđuje dovoljno finansijskih	Opšta načela i obaveze (čl. 1-4)	Komitet je zabrinut zbog nedostatka transparentnih procedura i zakona u vezi sa konsultacijama sa organizacijama osoba sa invaliditetom. Takođe je zabrinut zbog nedostatka strukturisane finansijske podrške i izgradnje kapaciteta tih organizacija, posebno na lokalnom nivou.	<u>Baza podataka pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH nije operativna</u>	1.Navedite kolika su vaša budžetska izdvajanja za podršku organizacijama osoba sa invaliditetom po godinama za izvještajni period 2013-2019 2.Koliki je broj registrovanih udruženja osoba sa invaliditetom na nivou BiH, entiteta, BD i kantona	1.Da li je usvojen formalni mehanizam i da li su formirana transparentna tijela za redovne konsultacije sa NVO OSI? Navedite tačan naziv tijela. 2.Na koji način provodite konsultacije sa organizacijama osoba sa invaliditetom? 3. Da li se u konsultacije uključuju organizacije djece i žena sa invaliditetom, kao i one organizacije koje zastupaju različite oblike invaliditeta?	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH Agencija za ravnopravnost polova BiH Ministarstvo civilnih poslova BiH Ministarstvo finansija i trezora BiH Ministrstvo pravde BiH Federalno ministarstvo rada i socijalne politike

sredstava.					4. Koliko su to redovne aktivnosti?	<p>Federalno ministarstvo finansija</p> <p>Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata</p> <p>Gender centar FBiH</p> <p>Federalno ministarstvo pravde</p> <p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo finansija Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo pravde Republike Srpske</p> <p>Odjel za zdravstvo i ostale usluge Brčko distrikta BiH</p> <p>Odjel za obrazovanje Brčko distrikta BiH</p> <p>Direkcija za finansije Brčko distrikta</p> <p>Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH</p>
------------	--	--	--	--	-------------------------------------	---

Odgovor	<p>Odgovor nadležne institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p> <p>Primjer odgovora:</p> <p>V.1.: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je u 2016., 2017. i 2018. godini u svom budžetu izdvojilo po 30,000.00 KM za podršku organizacija osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini. Osnovni kriterij za dodjeljivanje ovih sredstva je promocija ljudskih prava osoba sa invaliditetom, a u skladu sa odredbama Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom. Obzirom na velike potrebe i veliko interesovanje organizacija osoba sa invaliditetom, planirano je da ova sredstva budu uvećana na 66,000.00 KM u budžetu za 2019. godinu, s tim da treba naglasiti da još uvijek nije donesen Zakon o budžetu institucija BiH, tako da nije izvjesno da li će se ova sredstva realizovati kako je planirano.</p> <p>VI.1.: Vijeće za osobe sa invaliditetom BiH postoji od 2011. godine kao stručno i savjetodavno tijelo Vijeća ministara BiH zaduženo za praćenje prava osoba sa invaliditetom u BiH. Trenuto je pri isteku mandat drugog saziva ovog stručnog tijela. Od 20 članova Vijeća, 10 predstavnika dolazi ispred organizacija osoba sa invaliditetom. Vijeće na svoje sjednice redovno poziva i različite organizacije osoba sa invaliditetom iz različitih regiona Bosne i Hercegovine, te se na taj način vrši umrežavanje i razmjena informacija između Vijeća i drugih organizacija.</p> <p>Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH zajedno sa Vijećem za osobe sa invaliditetom BiH redovno obilježava 3. decembar, Međunarodni dan osoba sa invaliditetom, te se na ove skupove poziva vladin i nevladin sektor, a kako bi se partnerski došlo do zaključaka i prijedloga mogućih rješenja u pitanjima od značaja za ovu populaciju.</p> <p>VI.2.: Generalno sve organizacije osoba sa invaliditetom iz BiH mogu biti uključene u rad Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH kod donošenja različitih izvještaja i to kroz, sada obavezni, proces javnih eKonsultacija koji je uspostavljen s ciljem da se predstavnici civilnog društva i građani uključe u kreiranje i provedbe javnih politika koje su u nadležnosti institucija BiH, a što je u skladu sa evropskim standardima i integracijama.</p>
----------------	---

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izvještajna(e) jedinica(e)
Komiteta preporučuje	Opšta načela i obaveze	Komiteta je zabrinut što		I. Navedite broj i naziv	1. Da li ste izvršili	Ministarstvo za

<p>da Država potpisnica usvoji jedan usklađen koncept zaštite osoba sa invaliditetom zasnovan na ljudskim pravima, u skladu sa Konvencijom. Takođe preporučuje da Država potpisnica napravi analizu svojih pozitivnih zakona i donese zakone u redovnim konsultacijama sa organizacijama osoba sa invaliditetom.</p>	<p>(čl. 1-4)</p>	<p>u svim entitetima i kantonima Države potpisnice ne postoji koncept zaštite osoba sa invaliditetom zasnovan na ljudskim pravima, u skladu sa Konvencijom. Takođe je zabrinut zbog nedostatka napora da se izmijeni postojeće zakonodavstvo i potpuno uskladi sa Konvencijom, imajući u vidu odredbe člana 4, stav 5. Konvencije.</p>		<p>zakona donesenih u izvještajnom periodu koji su usklađivani sa Konvencijom?</p> <p>2. Koji propisi se planiraju usklađiti?</p> <p>3. Navedite propise koji su u pripremi!</p>	<p>analizu važećeg zakonodavstva o usklađenosti sa odredbama Konvencije?</p> <p>2. Da li je rađeno na usklađivanju domaće legislative sa konceptom zaštite osoba sa invaliditetom zasnovan na ljudskim pravima, a u skladu sa Konvencijom?</p> <p>3. Da li su doneseni zakoni ili drugi akti koji propisuju redovne konsultacije sa organizacijama osoba sa invaliditetom? Opišite kako se vrše redovne konsultacije sa organizacijama osoba sa invaliditetom u procesu donošenja zakona.</p>	<p>Ljudska prava i izbjeglice BiH</p> <p>Ministarstvo civilnih poslova BiH</p> <p>Federalno ministarstvo rada i socijalne politike</p> <p>Ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata FBiH</p> <p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske</p> <p>Odjel za zdravstvo i ostale usluge Brčko distrikta BiH</p> <p>Odjel za obrazovanje Brčko distrikta BiH</p>
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
<p>Komitet preporučuje da Država potpisnica:</p> <p>(a) izvrši analizu svog zakonodavstva i unese definiciju diskriminacije na osnovu invaliditeta koja će jasno uključivati sve oblike diskriminacije na osnovu invalidnosti, uključujući višestruke i međusektorske diskriminacije, te da izdvoji finansijska sredstva za njegovu efikasnu primjenu;</p> <p>(b) izradi i primijeni usklađene kriterije, postupke ocjenjivanja i prava u ocjenjivanju procenta invalidnosti za sve osobe sa invaliditetom bez obzira na uzrok invalidnosti;</p> <p>(c) usvoji i primijeni koncept razumnog prilagođavanja sa efikasnim sankcijama kako bi se osiguralo da uskraćivanje razumnog</p>	Jednakost i zabrana diskriminacije (čl. 5)	<p>Komitet je zabrinut:</p> <p>(a) što se Zakon o zabrani diskriminacije ne primjenjuje i ne provodi sistematski i zbog nedostatka jasne definicije diskriminacije na osnovu invaliditeta sa efikasnim i primjenjivim sankcijama, posebno u vezi sa članom 2. Zakona o zabrani diskriminacije;</p> <p>(b) što su različita zakonom propisana prava osoba sa invaliditetom čija invalidnost nije posljedica rata u odnosu na civilne žrtve rata i ratne vojne invalide;</p> <p>(c) zbog postojeće prakse različitih ocjena istog invaliditeta na osnovu uzroka i / ili nastanka invalidnosti;</p> <p>(d) zbog nedostatka odredbi koje se odnose na</p>			<p>1. Da li ste izvršili analizu cjelokupnog zakonodavstva o usklađenosti s odredbom Konvencije koja se odnosi na zabranu diskriminacije na osnovu invaliditeta, uključujući višestruke i međusektorske diskriminacije? Da li ti zakoni uključuju jasnu definiciju zabrane diskriminacije po osnovu invaliditeta? Da li su i kolika su finansijska sredstva izdvojena za tu svrhu?</p> <p>2. Da li su izradeni i primjenjivani usklađeni kriteriji i postupci ocjenjivanja procenta invaliditeta bez obzira na uzroka nastanka invaliditeta?</p> <p>3. Da li je usvojen princip razumnog prilagođavanja kao oblik diskriminacije?</p> <p>4. Da li postoje odgovarajući pravni</p>	<p>Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH</p> <p>Federalno ministarstvo rada i socijalne politike</p> <p>Federalno ministarstvo zdravstva</p> <p>Ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambenno oslobodilačkog rata FBiH</p> <p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske</p> <p>Odjel za zdravstvo i ostale usluge Brčko distrikta BiH</p> <p>Odjel za obrazovanje Brčko distrikta BiH</p>

<p>prilagodavanja predstavlja diskriminaciju po osnovu invalidnosti; uvede efektivne i odgovarajuće pravne lijekove, kao i progresivne sankcije za javni i privatni sektor.</p>		<p>razumno prilagodavanje sa propisanim sankcijama;</p> <p>(e)što nema dovoljno informacija o borbi protiv višestrukih i isprepletenih oblika diskriminacije i o korištenju pojmova, kao što su "privremene posebne mjere" ili "posebne potrebe", koji nisu jasno regulisani, posebno u obrazovanju i u slučajevima nacionalnih manjina.</p>			<p>lijekovi i sankcije za privatni i javni sektor u slučajevima diskriminacije po osnovu invaliditeta?</p>	
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. I VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
<p>Tekst preporuke</p>	<p>Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)</p>	<p>Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)</p>	<p>Podaci koji su dostupni u bazi</p>	<p>Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti</p>	<p>Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora</p>	<p>Izvještajna(e) jedinica(e)</p>
<p>U vezi sa svojim Opštim komentarom br. 3 (2016) koji se odnosi na žene i djevojčice s invaliditetom i, s</p>	<p>Žene s invaliditetom (čl. 6)</p>	<p>Komiteo je zabrinut zbog:</p> <p>(a)nedovoljno informacija o sveobuhvatnoj politici</p>		<p>1. Navedite stateške i akcione dokumente o ravnopravnosti polova koji uključuju pitanja ravnopravnosti žena i</p>	<p>1. Da li su u postojeće strategije i zakone u kontekstu ravnopravnosti polova i prava osoba sa</p>	<p>Agencija za ravnopravnost polova BiH</p> <p>Gender centar Federacije BiH</p>

<p>obzirom na ciljeve 5.1, 5.2 i 5.5 iz dokumenta Ciljevi održivog razvoja, Komitet preporučuje da Država potpisnica:</p> <p>(a) usvoji efikasne strategije kako bi se osiguralo da zakoni propišu punu zaštitu i uživanje prava ženama i djevojčicama s invaliditetom u skladu s Konvencijom i da uključi perspektivu invalidnosti u sve politike i programe o ravnopravnosti polova, uključujući politike i mjere u vezi sa zapošljavanjem;</p> <p>(b) preduzme odgovarajuće mjere za sprečavanje i borbu protiv višestrukih i isprepletenih oblika diskriminacije sa kojima se žene i djevojčice s invaliditetom suočavaju, posebno u pristupu pravosuđu, zaštiti od nasilja i zlostavljanja, obrazovanju, zdravstvu i zapošljavanju;</p> <p>(c) osigura efikasno učešće žena i djevojčica s invaliditetom, kroz organizacije koje ih predstavljaju, u</p>		<p>ili strategiji o ravnopravnosti polova u vezi sa BiH Gender akcionim planom za period 2013-2017.;</p> <p>(b) nedostataka širokog spektra konsultacija sa organizacijama žena s invaliditetom i na lokalnom nivou i njihovog učešća;</p> <p>(c)nedostatka adekvatnog i transparentnog finansiranja, kao i mjera za zapošljavanje prilagođenih zahtjevima žena sa invaliditetom;</p> <p>(d) činjenica da se "gotovo ne bilježi učešće" žena sa invaliditetom u političkom životu.</p>		<p>djevojčica sa invaliditetom.</p> <p>2. Navedite da li postojeće entitetske strategije za prava osobe sa invaliditetom obrađuju pitanje ravnopravnosti polova, s posebnim naglaskom na žene i djevojčice sa invaliditetom.</p>	<p>invaliditetom uključene žene i djevojčice sa invaliditetom kao posebna kategorija?</p> <p>2. Da li su pokrenute neke konkretne mjere za zaštitu žena i djevojčica sa invaliditetom u kontekstu zaštite od diskriminacije sa kojima se susreću, posebno u pristupu pravosuđu, zaštiti od nasilja i zlostavljanja, obrazovanju, zdravstvu i zapošljavanju?</p> <p>3. Da li postoje mjere koje osiguravaju učešće organizacija žena i djevojčica sa invaliditetom u konsultacijama, političkom životu i donošenju važnijih odluka?</p>	<p>Gender centar Republike Srpske</p> <p>Komisija za ravnopravnost polova Brčko distrikta BiH</p> <p>Federalno ministarstvo rada i socijalne politike</p> <p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske</p>
---	--	--	--	--	--	---

konsultacijama, političkom životu i u procesima donošenja odluka.						
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komiteo preporučuje da Država potpisnica: (a) eksplicitno i univerzalno zabrani fizičko kažnjavanje djece, s posebnim naglaskom na djecu sa invaliditetom koje žive u ustanovama; (b) obezbijedi djeci sa invaliditetom u ranom djetinjstvu dovoljno usluga koje se odnose na intervencije i razvoj u saradnji sa organizacijama roditelja djece sa smetnjama u razvoju na lokalnom nivou.	Djeca s invaliditetom (čl. 7)	Komiteo je zabrinut što fizičko kažnjavanje djece, posebno djece sa smetnjama u razvoju, nije izričito zabranjeno u porodici, ustanovama za alternativno zbrinjavanje i dnevni boravak u Državi potpisnici. Takođe je zabrinut što ne postoji univerzalan i jednak pristup uslugama za prepoznavanja i intervenciju u ranom djetinjstvu za djecu sa smetnjama u razvoju.		1. Navedite kako je regulisano pitanje fizičkog kažnjavanja djece s invaliditetom.	1. Da li je postojećim porodičnim zakonima univerzalno zabranjeno fizičko kažnjavanje djece sa invaliditetom u porodičnom i svakom drugom okruženju, a posebno u ustanovama za zbrinjavanje djece? 2. Koje mjere su preduzete kako bi se djeci sa invaliditetom u ranom djetinjstvu pružilo dovoljno usluga koje se odnose na ranu intervenciju i detekciju invaliditeta? Da li se ove mjere provode u saradnji sa organizacijama roditelja djece sa invaliditetom u	Federalno ministarstvo pravde Federalno ministarstvo zdravstva Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS Ministarstvo porodice, omladine i sporta Republike Srpske Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH

					lokalnoj zajednici?	Odjel za obrazovanje Brčko distrikta BiH
Odgovor	Odgovor nadležne institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komiteo preporučuje da Država potpisnica prevede Konvenciju na znakovni jezik i organizuje obuke za javne i privatne medije o tome kako osobe sa invaliditetom treba da budu prikazane u cilju otklanjanja negativnih stereotipa i predrasuda prema njima. Komiteo preporučuje da Država potpisnica preduzima efikasne i redovne korake u podizanju svijesti među članovima parlamenata i vladinim zvaničnicima na nacionalnom i lokalnom nivou, kao i da ažurira nastavne planove i programe na arhitektonskom	Podizanje svijesti (čl. 8)	Komiteo je zabrinut zbog nedostatka informacija o kampanjama, programima o podizanju svijesti i obukama za osoblje javnih i privatnih medija na lokalnom i nacionalnom planu, kao i što tekst Konvencije nije dostupan na znakovnom jeziku.			1. Da li je Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom prevedena na znakovni jezik? 2. Da li su provodene ili planirane obuke za javne i privatne medije o tome kako osobe sa invaliditetom treba da budu prikazane u medijima, a u cilju otklanjanja stereotipa i predrasuda o njima? 3. Da li se vrše redovne i efikasne aktivnosti podizanja svijesti o pravima osoba sa invaliditetom među članovima vlada i parlamenata? Ako	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH Regulatorna agencija za komunikacije BiH (RAK) RTV Servisi (BHT, FTV i RTRS) Sekretarijat Parlamentarne skupštine BiH Generalni sekretarijat Vijeća ministara BiH Sekretarijat Parlamenta Federacije BiH Generalni sekretarijat Vlade Federacije BiH

<p>studiju o pravima osoba s invaliditetom.</p>					<p>ne, da li su iste planire i kako će biti provođene?</p> <p>4. Da li su na arhitektonskim studijama ažurirani nastavni planovi i programi kako bi se uključila i prava osoba sa invaliditetom (arhitektonska pristupačnost)?</p>	<p>Generalni sekretarijat Narodne Skupštine Republike Srpske</p> <p>Generalni sekretarijat Vlade Republike Srpske</p> <p>Stručna služba Skupštine Brčko distrikta BiH</p> <p>Sekretarijat Vlade Brčko distrikta BiH</p> <p>Univerzitet u Sarajevu Arhitektonski fakultet Građevinski fakultet</p> <p>Univerzitet u Banja Luci Arhitektonsko-građevinsko-geodetski fakultet</p> <p>Univerzitet „Džemal Bijedić“ Mostar Građevinski fakultet</p> <p>Sveučilište u Mostaru Građevinski fakultet</p>
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
<p>Komiteo preporučuje da Država potpisnica:</p> <p>(a) usvoji sveobuhvatnu strategiju pristupačnosti i akcioni plan sa dovoljnim budžetom, efikasnim mehanizmom za praćenje i mjerilima za uklanjanje prepreka s izvršnim i efikasnim sankcijama za nepoštivanje;</p> <p>(b) promovira univerzalni dizajn za sve zgrade, javne službe i javni prevoz;</p> <p>(c) obezbijediti pristupačno informisanje i medije društvene komunikacije, s posebnim osvrtom na elektronske medije, u skladu sa opštim komentarom br. 2 (2014) o pristupačnosti (čl 9.);</p> <p>(d) obrati pažnju na vezu između člana 9. Konvencije i ciljeva 9, 11.2 i 11.7 iz dokumenta Ciljevi održivog razvoja.</p>	<p>Pristupačnost (čl. 9)</p>	<p>Komiteo je zabrinut što ne postoji sveobuhvatna strategija pristupačnosti niti zakoni sa efektivnim sankcijama koji bi bili usklađeni na svim nivoima, te što je navedeno da većina javnih zgrada i ustanova, sa posebnim osvrtom na one koji pružaju besplatnu pravnu pomoć i / ili, posebno, usluge za osobe s invaliditetom, kao i javni prevoz, nisu pristupačni. Takođe je zabrinut što se usluge masovnih elektronskih medija ne pružaju u formatu koji je dostupan osobama s invaliditetom.</p>			<p>1. Da li je usvojena sveobuhvatna državna strategija o pristupačnosti?</p> <p>2. Da li su usvojene strategije o pristupačnosti entiteta, kantona i Brčko distrikta? Da li su usvojeni akcioni planovi za provođenje istih i kolika su budžetska izdvajanja za implementaciju istih?</p> <p>3. Koji mehanizmi su propisani kao mjerilo arhitektonske usklađenosti? Kako se prati arhitektonska usklađenost sredine? Koje su sankcije za nepoštivanje principa arhitektonskog prilagodavanja?</p> <p>2. Na koji način se vrši promovisanje univerzalnog dizajna prilagođenog osobama sa invaliditetom za</p>	<p>Federalno ministarstvo prostornog uređenja</p> <p>Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS</p> <p>Odjel za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Brčko distrikta BiH</p> <p>Regulatorna agencija za komunikacije BiH</p> <p>Radio-televizija Bosne i Hercegovine</p> <p>Radio-televizija Federacije Bosne i Hercegovine</p> <p>Radio-televizija Republike Srpske</p>

					<p>sve zgrade, javne službe i javni prevoz</p> <p>3. Na koji način se u medijima vrši prilagođavanje kako bi se obezbijedilo pristupačno informisanje za osoba sa invaliditetom?</p>	
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komitet preporučuje da Država potpisnica usvoji efikasan sistem u skladu sa Okvirom za smanjenje rizika od katastrofa iz Sendaija za period 2015–2030. kako bi imala pristupačnu (npr. linije za pomoć, aplikacije za tekstualne poruke upozorenja, opšti priručnici na znakovnom jeziku i na Brajevom pismu) i sveobuhvatnu strategiju za hitne slučajeve i protokole	Rizične situacije i humanitarne katastrofe (čl. 11)	Komitet je zabrinut zbog nepostojanja sveobuhvatne strategije za protokole za podršku osobama sa invaliditetom u rizičnim situacijama i humanitarnim katastrofama. Posebno je zabrinut zbog nepostojanja jednakog pristupa informacijama u odgovarajućem formatu u skladu sa Opštim komentarom br. 2 (2014).		1. Navesti kako se postupa s osobama s invaliditetom u slučaju elementarnih i drugih nepogoda	1. Da li je u skladu sa „Okvirom za smanjenje rizika od katastrofa iz Sendaija za period 2015–2030“ uspostavljen efikasan sistem civilne zaštite pristupačan za osobe sa invaliditetom (npr. linije za pomoć, aplikacije za tekstualne poruke upozorenja, opšti priručnici na znakovnom jeziku i na Brajevom pismu)	<p>Ministarstvo sigurnosti BiH – Sektor za zaštitu i spašavanje</p> <p>Federalna uprava civilne zaštite</p> <p>Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske</p> <p>Odjeljenje za javnu sigurnost Brčko distrikta BiH – Pododjeljenje za zaštitu i spašavanje</p>

<p>za rizične situacije, kao i da zahtijeva od svih javnih službi da izrade planove za evakuaciju osoba sa invaliditetom u konsultacijama sa predstavnicima organizacija osoba sa invaliditetom, uključujući i na lokalnom nivou.</p>					<p>2. Da li u BiH usvojena sveobuhvatna strategija hitne situacije? Da li različiti nivoi vlasti (entiteti, kantoni, Brčko distrikt) imaju strategije za hitne slučajeve i protokole za rizične situacije?</p> <p>3. Da li su nadležne službe civilne zaštite u saradnji sa lokalnim NVO izradile planove evakuacije osoba sa invaliditetom za slučajeve vanrednih situacija?</p>	
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
<p>Tekst preporuke</p>	<p>Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)</p>	<p>Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)</p>	<p>Podaci koji su dostupni u bazi</p>	<p>Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti</p>	<p>Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora</p>	<p>Izveštajna(e) jedinica(e)</p>
<p>Prisjećajući se svog opšteg komentara br. 1 (2014) o jednakom priznanju osoba pred zakonom, Komitet preporučuje da Država potpisnica uskladi svoje zakonodavstvo sa Konvencijom, i da</p>	<p>Jednakost pred zakonom (čl. 12)</p>	<p>Komitet je zabrinut zbog sadašnjeg režima starateljstva koji je u suprotnosti sa Konvencijom i opštim komentarom Komiteta br. 1 (2014) o jednakosti pred</p>			<p>1. Da li su donijeti zakoni ili drugi propisi koji omogućavaju da se u pojedinim slučajevima osobama sa invaliditetom ne oduzima potpuna poslovna sposobnost, a</p>	<p>Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH Federalno ministarstva pravde Ministarstvo pravde Republike Srpske</p>

<p>zamijeni režim zamjenskog odlučivanja sa režimom podržanog donošenja odluka koji poštuje autonomiju, volju i sklonosti osobe i uspostavi u cijeloj Državi potpisnici transparentna pravna sredstva za osobe sa invaliditetom koje su lišene poslovne sposobnosti.</p>		<p>zakonom. Zabrinut je zbog nedostatka transparentnih i efikasnih pravnih lijekova, posebno u odnosu na dosadašnju praksu oduzimanja potpune poslovne sposobnosti osobama sa invaliditetom. Komitet je ozbiljno zabrinut zbog uskraćivanja prva na sklapanje braka i glasanje.</p>			<p>Što je u skladu sa Konvencijom?</p> <p>2. Da li je omogućeno da, poštujući njihovu ličnu autonomiju, osobe koje nemaju poslovnu sposobnost, uz podršku donose odluke koje se tiču njihovih ličnih života (na pr. sklapanje braka, glasanje na izborima i sl.)</p>	<p>Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH</p>
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
<p>Tekst preporuke</p>	<p>Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)</p>	<p>Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)</p>	<p>Podaci koji su dostupni u bazi</p>	<p>Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti</p>	<p>Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora</p>	<p>Izveštajna(e) jedinica(e)</p>
<p>Komitet preporučuje da Država potpisnica transparentan, bez prepreka i nediskriminirajući pristup pravosuđu na osnovu slobodnog izbora i preferencija osoba sa invaliditetom. Takođe preporučuje da Država potpisnica</p>	<p>Pristup pravosuđu (čl. 13)</p>	<p>Komitet je zabrinut što nema informacija o konkretnim i raspoloživim mjerama, kao ni o transparentnim protokolima koji obezbjeđuju odgovarajuća procesna i starosna prilagođavanja u</p>		<p>1. Navesti informacije o prilagodavanjima za osobe sa invaliditetom, a koje mogu biti jedna od strana u predmetima pravosuđa</p>	<p>1. Da li je pristup pravosuđu u BiH za osobe sa invaliditetom transparentan i nediskriminirajući? Da li je pristup pravosuđu za osobe sa invaliditetom bez prepreka (arhitektonskih i komunikacionih)?</p>	<p>Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH</p> <p>Federalno ministarstva pravde</p> <p>Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova</p> <p>Ministarstvo pravde</p>

<p>pojača napore na održavanju adekvatne obuke pravosudnog i policijskog osoblja o pravima osoba s invaliditetom. Takođe preporučuje da Zemlja potpisnica osigura da postoji nediskriminirajući pristup pomoćnim tehnologijama i osigura registrovane i kvalifikovane tumača znakovnog jezika, uključujući i obezbjeđivanje Brajevog pisma i drugih alternativnih formata u sudskim postupcima.</p>		<p>sudskim postupcima, uključujući i srodne notarske usluge</p>			<p>2. Da li se održavaju ili planiraju obuke o pravima osoba sa invaliditetom za službenike pravosuđa i policije?</p> <p>3. Da li je u pravosuđu u BiH u sudskom postupku po potrebi obezbjeđen nediskriminirajući pristup pomoćnim tehnologijama, tumaču znakovnog jezika, ili prilagođenim formatima i Brajevom pismu?</p>	<p>Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske</p> <p>Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH</p> <p>Policija Brčko distrikta BiH</p>
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. I VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
<p>Tekst preporuke</p>	<p>Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)</p>	<p>Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)</p>	<p>Podaci koji su dostupni u bazi</p>	<p>Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti</p>	<p>Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora</p>	<p>Izveštajna(e) jedinica(e)</p>
<p>Komiteta traži od Države potpisnice da ukine zakone koji dozvoljavaju lišavanje slobode na osnovu invalidnosti, prisileno zadržavanje na</p>	<p>Sloboda i sigurnost osobe (čl. 14)</p>	<p>Komiteta je zabrinut što sadašnja praksa dozvoljava lišavanje slobode osoba sa invaliditetom na osnovu njihove invalidnosti i</p>		<p>1. Navesti na koji način se osobe sa invaliditetom mogu i u kojim slučajevima lišiti slobode i zadržati na prisilnom liječenju, a bez njihovog</p>	<p>1. Da li su na snazi zakoni koji dozvoljavaju lišavanje slobode, prisilno zadržavanje na liječenju sredstva prinude i prisilne</p>	<p>Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH</p> <p>Federalno ministarstva pravde</p> <p>Federalno ministarstvo</p>

liječenju i korištenje sredstava prinude i prisilnih mjera na medicinski zasnovanom modelu invalidnosti, kao i da obezbijedi djelotvorne pravne lijekove za osobe s invaliditetom koje su lišene slobode na osnovu njihove invalidnosti.		omogućava prisilnu hospitalizaciju i prisilnu institucionalizaciju djece i odraslih s intelektualnim i / ili psiho-socijalnim invaliditetom.		pristanka	medicinske mjere za liječenje na osnovu invalidnosti? Koji su to zakoni? Da li se radilo na njihovim izmjenama i dopunama?	zdravstva Ministarstvo pravde Republike Srpske Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH – Pododjeljenje za zdravstvenu zaštitu
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komiteta preporučuje da Država potpisnica preduzme efikasne pravne i administrativne mjere da zabrani praksu prisilnog zadržavanja na liječenju ili hospitalizacije, posebno, prisilno psihijatrijsko liječenje na osnovu	Sloboda od mučenja ili okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (čl. 15)	Komiteta je zabrinut što, uprkos preporukama ombudsmana i osnivanju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture i drugih nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja Bosne i			1. Šta su nadležna ministarstva zdravstva preduzela po pitanju donošenja pravnih i administrativnih mjera u cilju da zabrani praksu prisilnog zadržavanja na liječenju ili hospitalizaciji, s posebnim naglaskom na prisilno	Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH Federalno ministarstvo pravde Federalno ministarstvo zdravstva Ministarstvo pravde Republike Srpske

<p>invaliditeta i da obezbijedi dovoljno alternativa u zajednici. Takođe preporučuje da Država potpisnica izvrši analizu pozitivnog zakonodavstva u vezi sa preživjelim žrtvama mučenja i seksualnog nasilja s posebnim osvrtom na pružanje odgovarajuće naknade i pristup djelotvornim pravnim lijekovima, uključujući i razmatranje revizije postojeće primjene tereta dokazivanja.</p>		<p>Hercegovine, ne postoje informacija o protokolima zabrane upotrebe sredstava prinude, uključujući i fizička, mehanička i hemijska sredstva prinude, pretjerane terapije antipsihoticima i produženu izolaciju odraslih i djece sa psihosocijalnim i / ili intelektualnim teškoćama. Prema navodima Komiteta protiv mučenja (CAT/C/BIH/ CO/ 2-5, st. 8), Država potpisnica nije obezbedila sveobuhvatan, sistematski i usklađen pristup za rješavanje slučajeva žrtava torture i civilnih žrtve rata.</p>			<p>psihijatrijsko liječenje na osnovu invaliditeta? Da li za ove slučajeve postoje alternativne mjere u zajednici?</p> <p>2. Da li su donijeta ili se planiraju pravna rješenja za pružanje odgovarajuće naknade i pristup pravnim lijekovima za žrtve koje su preživjele mučenje i seksualno nasilje?</p>	<p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS</p> <p>Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH</p> <p>Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH – Pododjeljenje za zdravstvenu zaštitu</p>
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komitet preporučuje da Država potpisnica izvrši analizu praćenja i inspekcije domova socijalnog zbrinjavanja i psihijatrijskih ustanova kako bi spriječila nasilje nad osobama s invaliditetom i njihovog zlostavljanja, posebno djece sa smetnjama u razvoju koja i dalje žive u njima. Takođe preporučuje da Država potpisnica osigura da osobe lišene slobode imaju pristup nezavisnim mehanizmima žalbi i osigura odgovarajuća sredstva za žrtve zlostavljanja, kao što je obeštećenje i adekvatna naknada, uključujući i rehabilitaciju.	Sloboda od izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja (čl. 16)	Komitet je zabrinut zbog nedostatka podataka o djelotvornim mjerama za sprečavanje nasilja nad osobama s invaliditetom, posebno žena s invaliditetom, kao i nasilja nad djecom sa smetnjama u razvoju, uključujući i seksualno nasilje, u svim okolnostima, kao i zbog nedostatka mehanizama za podnošenje prijava protiv počinitelja i nedostataka pravnih sredstava.		1. Kako je pravno regulisan smještaj osobe sa invaliditetom u neku od ustanova socijalne i zdravstve zaštite?	1. Da li je izvršena analiza analiza praćenja i inspekcije ustanove socijalnog i psihijatrijskog zbrinjavanja kako bi se spriječilo nasilje i zlostavljanje osoba sa invaliditetom, a posebno djece sa invaliditetom? 2. Da li osobe smještene u ove ustanove imaju pristup nezavisnom mehanizmu podnošenja žalbi? 3. Da li se ovim potencijalnim žrtvama nasilja obezbjeđuje naknada i rehabilitacija?	Federalno ministarstvo zdravstva Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH - Pododjeljenje za zdravstvenu zaštitu - Pododjeljenje za socijalnu zaštitu
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komitet traži da Država potpisnica usvoji efikasne mjere kako bi se osiguralo poštivanje prava na slobodni, informisani i prethodno dati pristanak osobe sa invaliditetom na liječenje i obezbijedi efikasne mehanizme podrške za donošenje odluka u Državi potpisnici.	Zaštita integriteta osobe (čl. 17)	Komitet je zabrinut što zakonski staratelj može odobriti medicinske intervencije, bez slobodnog i informisanog pristanka osobe sa invaliditetom.		1. Kako se osoba sa invaliditetom konsultuje i na koji način se dobija njen pristanak u slučajevima zadržavanja na liječenju? 2. Da li postoje situacije kada se ovaj pristanak ne traži i koji su to izuzetci?	1. Da li se u slučaju smještaja osoba sa invaliditetom u zdravstvenu ustanovu prethodno traži informisani i svojevolljni pristanak osobe koja se zbrinjava?	Federalno ministarstvo zdravstva Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH – Pododjeljenje za zdravstvenu zaštitu
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenjem (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
<p>Komitet traži od Države potpisnice da:</p> <p>(a) usvoji sveobuhvatnu strategiju sa jasnim vremenski ograničenim mjerama i osigura dovoljno sredstava za efikasnu deinstitucionalizaciju;</p> <p>(b) zakonom reguliše da neće biti dodatnog ulaganja u nove ustanove i da će osoblje postojećih ustanova dobiti adekvatnu obuku o Konvenciji, kao i da ažurira sadašnji nastavni plan i program studenata fakulteta za socijalni rad u skladu s tim;</p> <p>(c) olakša uključivanje organizacija osoba sa invaliditetom u izradu strategija i planova za samostalni život, kojima će se predvidjeti pružanje usluga u zajednici, posebno na lokalnom nivou.</p>	<p>Nezavisno življenje i uključenost u zajednicu (čl. 19)</p>	<p>Komitet je zabrinut što:</p> <p>(a) još uvijek preovladava institucionalno zbrinjavanje i što ne postoji sveobuhvatna strategija deinstitucionalizacije u Državi potpisnici;</p> <p>(b) je broj osoba sa invaliditetom koje su smještene u ustanove i dalje visok i što nije uloženo dovoljno napora da se obezbijede sredstva za uvođenje usluga podrške, posebno personalne asistencije, u lokalnim zajednicama za one koji napuštaju ustanove;</p> <p>(c) se sredstva i dalje ulažu u obnovu ili proširenje ustanova, dok nisu u dovoljnoj mjeri podržane inicijative, kao i mogućnosti, koje pružaju organizacije osoba sa invaliditetom za uvođenje usluga u</p>		<p>1. Ukratko navesti sve starategije, zakone i druge pravne akte koji se bave pitanjem deinstitucionalizacije za izvještajni period. Takođe se referisati i na izvještate o provođenju istih.</p> <p>2. Na koji način nadležna ministarstva implementiraju i finansiraju život osoba sa invaliditetom uz podršku u lokalnim zajednicama?</p>	<p>1. Da li je usvojena svobuhvatna državna strategija deinstitucionalizacije?</p> <p>2. Da li su usvojene entitetske ili druge strategije ili akcioni planovi deinstitucionalizacije u izvještajnom periodu?</p> <p>3. Da li su usvojeni zakoni ili neki drugi propisi koji garantuju da neće biti novih ulaganja u ustanove socijalnog zbrinjavanja, već da će se podržavati život uz podršku u lokalnoj zajednici?</p> <p>4. Da li se provode obuke osoblja ustanova socijalnog i zdravstvenog zbrinjavanja kako bi se upoznali sa odredbama Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom?</p> <p>5. Da li su ažurirani</p>	<p>Ministarstvo civilnih poslova – Sektor za zdravstvo</p> <p>Federalno ministarstvo rada i socijalne politike</p> <p>Federalno ministarstvo zdravstva</p> <p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS</p> <p>Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH</p> <p>- Pododjeljenje za zdravstvenu zaštitu</p> <p>- Pododjeljenje za socijalnu zaštitu</p> <p>Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet</p> <p>Univerzitet u Tuzli - Filozofski fakultet</p> <p>Univerzitet u Zenici -</p>

		zajednici koje će omogućiti samostalan život.			<p>nastavni planovi i programi studija za socijalni rad (sociologiju) u skladu sa odredbama Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom?</p> <p>6. Na koji način se radi na olakšavanju uključivanja organizacija osoba sa invaliditetom u izradu strategija i planova za samostalni život i pružanje usluga život u lokalnoj zajednici?</p>	<p>Filozofski fakultet</p> <p>Univerzitet u Banja Luci - Filozofski fakultet</p> <p>Univerzitet u Istočnom Sarajevu - Filozofski fakultet</p> <p>Sveučilište u Mostaru - Filozofski fakultet</p>
Odgovor	Odgovor nadležne institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
<p>Komitet preporučuje da Država potpisnica poboljša transparentan pristup pomagala i tehnologijama. Preporučuje da Država donese zakone i preduzme sve druge odgovarajuće mjere kako bi obezbijedila fond za transparentan sistem usluga za podršku ličnoj pokretljivosti, uključujući i univerzalni pristup odgovarajućim ortopedskim, tifflološkim i drugim pomagala, kao i odgovarajuće obuke za njihovo korištenje.</p>	<p>Lična pokretljivost (čl. 20)</p>	<p>Komitet je zabrinut zbog nedostatka transparentnog i nediskriminirajućeg sistema za obezbjeđivanje ortopedskih i drugih pomagala.</p>			<p>1. Šta su ministarstva zdravlja, zavodi i fondovi zdravstvenog osiguranja svih nivoa vlasti u BiH u izvještajnom periodu uradili kako bi poboljšali transparentan pristup pomagala i tehnologijama za osobe sa invaliditetom?</p> <p>2. Da li je u proteklom periodu bilo donošenja novih ili izmjene postojećih zakona i drugih propisa kako bi se sistem nabavke pomagala (ortopedska, tifflološka pomagala i dr.) učinio transparentnijim i univerzalnim?</p> <p>3. Da li se nakon dodjele odgovarajućeg pomagala vrši obuka korisnika za njihovo korištenje?</p>	<p>Federalno ministarstvo zdravstva</p> <p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS</p> <p>Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH – Pododjeljenje za zdravstvenu zaštitu</p> <p>Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH</p> <p>Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske</p> <p>Fond zdravstvenog osiguranja Brčko distrikta BiH</p> <p>Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo</p> <p>Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona</p>

						<p>Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona</p> <p>Zavod za zdravstveno osiguranje Hercegbosanke županije</p> <p>Zavod zdravstvenog osiguranja Hercegovačko-neretvanske županije</p> <p>Zavod zdravstvenog osiguranja Srednjobosanskog kantona</p> <p>Zavod zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona</p> <p>Zavod zdravstvenog osiguranja Županije Zapadnohercegovačke</p> <p>Zavod zdravstvenog osiguranja Županije Posavske</p> <p>Kantonalni zavod za zdravstveno osiguranje BPK Gorazde</p>
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komitet preporučuje da Država potpisnica osigura da javni emiteri i telekom operateri pružaju informacije u pristupačnim oblicima, kao što su Easy Read, skriveno titlovanje i titlovanje za sve osobe s invaliditetom i da se usvoji efikasno zakonodavstvo koje će potpuno priznati znakovni jezik i Brajevo pismo.	Sloboda izražavanja i mišljenja, i pristup informacijama (čl. 21)	Komitet je zabrinut što ne postoje podaci o rasprostranjenosti standardizovanog jedinstvenog Brajevog pisma kako bi se poboljšala njegova upotreba u obrazovanju, zapošljavanju, kao i o dostupnim aplikacijama informacijske i komunikacijske tehnologije. Takođe je zabrinut što ne postoje podaci o procedurama za gluhe osobe koje žele da se prijave za prevođenje na znakovni jezik u javnim postupcima i događajima u javnom životu, osim u pravosudnom sistemu, kao i njihov efikasan pristup elektronskim medijima.			<p>1. Da li su usvojeni zakoni koji regulišu pitanje korištenja znakovnog jezika i Brajevog pismo? Kako se implementiraju?</p> <p>2. Da li i na koji način javni emiteri i telekom operateri pružaju informacije u pristupačnim oblicima (Easy Read, skriveno titlovanje i titlovanje za sve osobe s invaliditetom)</p>	<p>Ministarstvo pravde BiH</p> <p>Federalno ministarstvo pravde</p> <p>Ministarstvo pravde Republike Srpske</p> <p>Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH</p> <p>Regulatorna agencija za komunikacije BiH (RAK)</p> <p>RTV Servisi (BHT, FTV i RTRS)</p> <p>Telekomunikacijski operateri (BH Telecom, mtel, ERONET)</p>
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komitet preporučuje da Država potpisnica osigura dovoljno sredstava za podršku porodicama sa djecom sa smetnjama u razvoju da ostanu zajedno. To uključuje pružanje dovoljne podršku kako bi se omogućilo djeci sa invaliditetom da ostanu u porodici, uključujući i promociju hraniteljskih usluga u porodici i podršku roditeljima s invaliditetom da zadrže punu roditeljsku odgovornost za svoju djecu.	Poštivanje doma i porodice (čl. 23)	Komitet je zabrinut što žene s invaliditetom, posebno one sa psihosocijalnim i / ili intelektualnim teškoćama, mogu biti odvojene od svoje djece na osnovu njihove invalidnosti.		1. Navesti vidove podrške za porodice koje imaju člana ili djecu sa invaliditetom. 2. Da li su na neki način podržani roditelji sa invaliditetom, posebno oni sa psihosocijalnim i intelektualnim teškoćama, a kako ne bi bili odvojeni od svoje djece?	1. Na koji način nadležne institucije osiguravaju podršku porodicama sa djecom sa invaliditetom? Da li postoje posebne mjere kako kako se ne bi razdvajale i kako bi ostale zajedno? 2. Da li se vrši promocija hraniteljstva za djecu sa invaliditetom?	Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS Ministarstvo porodice, omladine i sporta Republike Srpske Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH - Pododjeljenje za socijalnu zaštitu
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
<p>Prisjećajući se svog opšteg komentara br. 4 (2016) o pravu na inkluzivno obrazovanje i cilja 4 iz dokumenta Ciljevi održivog razvoja, posebno podciljeva 4.5 i 4.8, Komitet preporučuje da Država potpisnica poveća svoje napore na postizanju inkluzivnog obrazovanja, a posebno da:</p> <p>(a) usvoji i realizuje koherentnu strategiju o inkluzivnom obrazovanju u redovnom obrazovnom sistemu;</p> <p>(b) osigur a pristupačnost školskog okruženja u skladu s Konvencijom, uključujući obezbjeđivanje razumnog prilagođavanja, pristupačne i prilagođene materijala i inkluzivne nastavne planove i programe;</p> <p>(c) izdvoji efikasne i dovoljne</p>	<p>Obrazovanje (čl. 24)</p>	<p>Komitet je zabrinut što:</p> <p>(a) ne postoji sveobuhvatno zakonodavstvo sa efikasnom strategijom o inkluzivnom obrazovanju, uključujući i predškolske usluge za djecu sa smetnjama u razvoju;</p> <p>(b) ne postoje podaci o mjerama koje su usvojene za obezbjeđivanje standardizovanih i regulisanih transparentnih protokola koji se odnose na individualne obrazovne planove, kao ni relevantne tehnologije i oblike komunikacije koji osiguravaju pristupačnost svih nivoa obrazovanja učenicima i studentima s invaliditetom;</p> <p>(c) ne postoje uporedni podaci o</p>		<p>1. Sažeto dati opšte informacije o inkluzivnom obrazovanju</p>	<p>1. Da li je usvojena ili se planira donošenje državne strategije za inkluzivno obrazovanje?</p> <p>2. Da li su usvojene ili se planira donošenje strategija za inkluzivno obrazovanje u entitetima, kantonima i Brčko distriktu?</p> <p>2. Da li je i u kom procentu osigurana pristupačnost školskog okruženja u skladu sa odredbama Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom? Da li su i u kojoj mjeri pristupačni nastavni materijali i planovi za inkluzivnu nastavu za djecu sa invaliditetom?</p> <p>3. Kolika budžetksa sredstva se izdvajaju za potrebe inkluzivnog</p>	<p>Ministarstvo civilnih poslova BiH – Sektor za obrazovanje</p> <p>Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanja BiH</p> <p>Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH</p> <p>Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke</p> <p>Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske</p> <p>Odjel za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH</p> <p>Univerzitet u Sarajevu</p> <p>Sveučilište u Mostaru</p> <p>Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru</p>

<p>finansijske i materijalne resurse, kao i adekvatno obučene ljudske resurse, uključujući i osobe s invaliditetom; uključiti izučavanje inkluzivnog obrazovanja u univerzitetske nastavne planove za buduće nastavnike i programe obuke za postojeće nastavno osoblje uz adekvatan budžet.</p>		<p>finansiranju koje je namijenjeno djeci s invaliditetom u redovnom obrazovanju, kao ni mjere pozitivne diskriminacije za upis i prilagođavanje za učenike s invaliditetom;</p> <p>(d) je u visokom obrazovanju samo obezbijeden ograničen pristup za studente s invaliditetom.</p>			<p>obrazovanja?</p> <p>4. Da li se i koliko često provode obuke nastavnog osoblja na temu inkluzivnog obrazovanja?</p> <p>5. Da li u okviru određenih univerzitetskih i studijskih planova i programa izučava inkluzivno obrazovanje za osobe sa invaliditetom? Koji su to programi i kako se izučava inkluzivno obrazovanje?</p>	<p>Univerzitet u Tuzli</p> <p>Univerzitet u Zenici</p> <p>Univerzitet u Bijaću</p> <p>Univerzitet u Banja Luci</p> <p>Univerzitet u Istočnom Sarajevu</p>
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izvještajna(e) jedinica(e)
<p>Komiteet preporučuje da Država potpisnica preduzme efikasne i usklađene mjere za pružanje usluga rane intervencije za svu djecu sa smetnjama u razvoju i osigura adekvatnu obuku zdravstvenih radnika o pravima osoba s invaliditetom. Takođe preporučuje da Država potpisnica obaveže davaoče zdravstvenih usluga da osobama sa invaliditetom pružaju zdravstvene usluge na ravnopravnoj osnovi s drugima, obezbjeđujući dostupnu opremu i sredstava koji su potrebni ženama sa invaliditetom kako bi imale pristup uslugama, uključujući i uslugama za zaštitu reproduktivnog zdravlja što je moguće bliže njihovim kućama.</p>	<p>Zdravlje (čl. 25)</p>	<p>Komiteet je zabrinut zbog ograničenog i nejednakog pristupa zdravstvenim uslugama za djecu sa smetnjama u razvoju u Državi potpisnici. Takođe je zabrinut zbog nejednakog pristupa uslugama za zaštitu seksualnog i reproduktivnog zdravlja i nepostojanja adekvatne obuke zdravstvenih radnika o pravima osoba s invaliditetom, kao i nedostupnosti zdravstvenih usluga i medicinske opreme.</p>		<p>1. Navesti opšte podatke o ranoj detekciji i intervenciji za djecu sa invaliditetom</p>	<p>1. Na koji način se kroz zdravstveni sistem vrši rana intervencija i detekcija za djecu sa invaliditetom?</p> <p>2. Na koji način se vrši obuka zdravstvenog osoblja o pravima osoba sa invaliditetom i njihovim potrebama?</p> <p>3. Na koji način ustanove zdravstvene zaštite pružaju ili pokušavaju da obezbjede usluge zdravstvene zaštite za osobe sa invaliditetom na ravnopravnoj osnovi sa drugim pacijentima?</p> <p>4. Na koji način i koliko je dostupna oprema i sredstva za žene sa invaliditetom kako bi imale pristup zdravstvenim uslugama, uključujući usluge reproduktivnog zdravlja blizu njihovog mjesta stanovanja?</p>	<p>Federalno ministarstvo zdravlja</p> <p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS</p> <p>Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH- Pododjeljenje za zdravstvenu zaštitu</p>

Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:
---------	--

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
<p>Komiteo preporučuje da Država potpisnica izmijeni svoje zakonodavstvo uključivanjem definicija 'razumnog prilagođavanja' i 'univerzalnog dizajna' u skladu sa Konvencijom i da obezbijedi smjernice i obuku javnog i privatnog sektora o ovim konceptima sa ciljem da osigura da invaliditet ne može predstavljati opravdanje za nezapošljavanje ako konkretna osoba sa invaliditetom ima kvalifikacije za relevantni posao i može efikasno obavljati svoj posao uz razumno prilagođavanje.</p>	<p>Rad i zapošljavanje (čl. 27)</p>	<p>Komiteo je zabrinut zbog nepostojanja podataka o efikasnoj zaštiti zaposlenih osoba sa invaliditetom od otpuštanja i zbog nedovoljnog razumnog prilagođavanja. Komiteo je takođe zabrinut što ne postoje podaci o položaju osoba s invaliditetom u smislu zapošljavanja u javnom sektoru.</p>			<p>1. Da li postojeći zakoni o radu imaju odredbe koje definišu „razumno prilagođavanje“ i „univerzalni dizajn“ u skladu sa odredbama Konvencije? Ako ne da li je planirano da se izvrši harmonizacija ovih zakona kako bi se iste uvrstile?</p> <p>2. Da li je vršena promocija standarda „razumnog prilagođavanja“ i „univerzalnog dizajna“ kod privatnog i javnog sektora, a u cilju promocije prava na rad za osobe sa invaliditetom koje uz adekvatna prilagođavanja mogu adekvatno obavljati različite poslove?</p>	<p>Ministarstvo pravde BiH</p> <p>Federalno ministarstvo rada i socijalne politike</p> <p>Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije BiH</p> <p>Federalno ministarstvo prostornog uređenja</p> <p>Federalni zavod za zapošljavanje</p> <p>Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike</p> <p>Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske</p>

						<p>Srpske</p> <p>Zavod za zapošljavanje Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske</p> <p>Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH</p> <p>Odjel za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Brčko distrikta BiH</p>
Odgovor	Odgovor nadležne institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. I VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komitet preporučuje da Država potpisnica promoviše među poslodavcima pravo osoba s invaliditetom, uključujući i ratnih	Rad i zapošljavanje (čl. 27)	Komitet je zabrinut zbog činjenice da se broj zaštićenih radionica udvostručio od 2009. godine i da		1. Navedite informacije o tome kako se osobe sa invaliditetom uključuju u otvoreno	1. Da li su nadležna ministarstva rada, zavodi za zapošljavanje i fondovi za	Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Federalno ministarstvo

<p>vojnih invalida, na zapošljavanje na ravnopravnoj osnovi s drugima, i pojača mjere da podrži efikasnu tranziciju svih osoba sa invaliditetom u sferu formalnog zaposlenja na otvorenom tržištu rada.</p>		<p>ne postoje podaci o mjerama za učinkovito motivisanje osoba s invaliditetom, uključujući i ratne vojne invalide i njihove poslodavce, za njihovo zapošljavanje na otvorenom tržištu rada.</p>		<p>tržište rada!</p>	<p>profesionalnu rehabilitaciju provodili ili planiraju provoditi promotivne aktivnosti za zapošljavanje osoba sa invaliditetom na ravnopravnoj osnovi za sve osobe sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada, bez obzira na uzrok nastanka invaliditeta (RVI, ČZR ili neratni invalidi)?</p> <p>2. Šta se konkretno radi ili planira u cilju ravnopravnog zapošljavanja osoba sa invaliditetom na otvoreno tržište rada?</p>	<p>za pitanje boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata</p> <p>Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije BiH</p> <p>Federalni zavod za zapošljavanje</p> <p>Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike</p> <p>Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske</p> <p>Zavod za zapošljavanje Republike Srpske</p> <p>Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH</p>
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenjem (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
Komitet preporučuje da Država potpisnica revidira sistem invalidnina tako što će uskladiti zakone i propise na svim nivoima vlasti sa ciljem da ukine sadašnju diskriminatornu praksu na osnovu uzroka nastanka invalidnosti, naročito između ratnih i neratnih invalida, ili mjesta stanovanja.	Odgovarajući životni standard i socijalna zaštita (čl. 28)	Komitet je zabrinut što se postojeća finansijska pomoć ("davanja") koja se isplaćuje osobama s invaliditetom zasniva na diskriminatornim kriterijumima.		1. Navedite šta je preduzeto kako bi se izjednačila zakonom zagantovana prava za osobe sa invaliditetom bez obzira na uzrok nastanka invaliditeta!	1. Šta je konkretno urađeno ili planirano u cilju revidiranja sistema invalidnina kako bi se izjednačila prava i naknade koje se dodjeljuju različitim kategorijama (RVI, ČZR i neratni invalidi)? 2. Da li je bilo razmatranja i dogovora oko izjednačavanja ovih prava i naknada između različitih nivoa vlasti (entiteti, kantoni i Brčko distrikt)?	Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite RS Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH - Pododjeljenje za socijalnu zaštitu BD BiH - Služba za boračko-invalidsku zaštitu i civilne žrtve rata
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
<p>Komitet preporučuje da Država potpisnica izmijeniti izborni zakon i poslovnik koji se odnosi na Centralnu izbornu komisiju kako bi se osiguralo jednako učešće osoba sa invaliditetom u izbornom procesu, kao i omogućavanje osobama lišenim poslovne sposobnosti da glasaju, neometan fizički pristup glasanju, sigurni mehanizmi kako bi se osigurala tajnost glasanja, kao i dostupnost drugih izbornih materijala i informacija u pristupačnim formatima u skladu sa Opštim komentarom broj 2 o pristupačnosti.</p>	Učestvovanje u političkom i javnom životu (čl. 29)	<p>Komitet je zabrinut zbog isključivanja osoba s invaliditetom iz javnog života, posebno žena s invaliditetom, kao i zbog nepostojanja zakona o efikasnim i transparentnim mjerama za obezbjeđivanje pristupačnog glasačkog materijala i informacija.</p>			<p>1. Da li su izvršene izmjene Izbornog zakona BiH i poslovnika o Centralnoj izbornoj komisiji BiH kako bi se osiguralo aktivno i pasivno političko pravo za osoba sa invaliditetom u izbornom procesu, a u skladu sa odredbama Konvencije (arhitektonska pristupačnost izbornih mjesta, informaciona pristupačnost tokom predizbornih kampanja i samih izbora, pristupačni formati za tajno glasanje, itd.)</p> <p>2. Da li je u izvještajnom periodu bilo političkog angažmana i interesovanja za isti od</p>	Centralna izborna komisija BiH

					<p>strane osoba sa invaliditetom? Ako da, molimo dajte više informacija o tome kako se postupilo u ovim slučajevima.</p> <p>3. Da li je razmatrana mogućnost davanja prava glasa osoba sa invaliditetom kojima je oduzeta poslovna sposobnost (donošenje odluka uz podršku)?</p>	
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izvještajna(e) jedinica(e)
Komiteo ohrabruje Državu potpisnicu da usvoji sve odgovarajuće mjere da ratifikuje i realizuje Ugovor iz Marrakesha u najkraćem mogućem roku. Takođe, preporučuje da, u skladu sa stavom 15 Opšteg komentara br. 2 (2014), više pažnje posvetiti obrazovnim,	Učestvovanje u kulturnom životu, rekreaciji, razonodi i sportu (čl. 30)	Komiteo je zabrinut što Država potpisnica još nije ratifikovala Ugovor iz Marrakesha za olakšavanje pristupa objavljenim radovima za osobe koje su slijepi, slabovide, ili na drugi način onemogućene da koriste štampani materijal, koji omogućava pristup			<p>1. Kada je planirano da se završi proces ratifikacije Ugovora iz Marakeša?</p> <p>2. Šta je urađeno ili planirano za harmonizaciju domaće zakonodavstva s odredbama Ugovora iz Marakeša?</p>	Institut za intelektualno vlasništvo BiH

<p>kulturnim i sportskim objektima u smislu koordinacije na osnovu predloženog akcionog plana.</p>		<p>objavljenim materijalima slijepim osobama, osobama sa oštećenim vidom ili osobama na drugi način onemogućenim da koriste štampani materijal. Komitet je takođe zabrinut što se ne može utvrditi značajan napredak uprkos činjenici da postoji usvojena strategija za period 2016-2021. godinu za promociju dostupnosti obrazovnih, kulturnih i sportskih objekata.</p>				
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
<p>S obzirom na cilj 17.18 iz dokumenta Održivi razvojni ciljevi, Komitet preporučuje da Država potpisnica uvede sistematsko prikupljanje podataka i postupke izvještavanja koji su u skladu sa Konvencijom i da prikuplja, analizira i distribuiše razvrstane podatke o karakteristikama stanovništva sa invaliditetom, uključujući po polu, starosti, nacionalnoj pripadnosti, vrsti invaliditeta, socio-ekonomskom statusu, zaposlenju, prebivalištu, kao i o preprekama sa kojima se osobe sa invaliditetom suočavaju u društvu. Komitet takođe preporučuje da se Država potpisnica pobrine da se eliminišu svi pogrđni</p>	<p>Statistika i prikupljanje statističkih podataka (čl. 31)</p>	<p>Komitet je zabrinut što se sistem prikupljanja podataka o osobama s invaliditetom u Državi potpisnici temelji na medicinskom pristupu i što je fragmentiran i podaci se efektivno ne distribuišu. Komitet je takođe zabrinut što Država potpisnica ne prikuplja i ne analizira odgovarajuće i razvrstane podatke o položaju osoba s invaliditetom.</p>			<p>1. Na koji način sistematski i statistički nadležne institucije za prava osoba sa invaliditetom i agencije za statistiku prikupljaju podatke u skladu sa odredbama Konvencije?</p> <p>2. Da li se prikupljeni podaci o osobama sa invaliditetom razvrstavaju po dobi, polu, prebivalištu, nacionalnoj pripadnosti, vrsti invaliditeta, uzroku nastanka invaliditea, socio-ekonomskom statusu, zaposlenju ili eventualno po preprekama sa kojima su suočene?</p> <p>3. Da li je planirano da se unaprijedi sistem statističkog prikupljanja i obrade podataka o osobama</p>	<p>Agencija za statistiku BiH</p> <p>Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata</p> <p>Federalno ministarstvo rada i socijalne politike</p> <p>Federalno ministarstvo zdravstva</p> <p>Federalno ministarstvo obrazovanja</p> <p>Federalni zavod za statistiku</p> <p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske</p>

<p>izrazi koji se odnose na osobe sa invaliditetom.</p>					<p>sa invaliditetom, a u skladu sa Konvencijom i predmetnom perporukom?</p>	<p>Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske</p> <p>Republički zavod za statistiku</p> <p>Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH - Pododjeljenje za socijalnu zaštitu BD BiH - Služba za boračko-invalidsku zaštitu i civilne žrtve rata - Pododjeljenje za zdravstvenu zaštitu BD BiH</p> <p>Odjel za obrazovanje Brčko distrikta BiH</p>
<p>Odgovor</p>	<p>Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:</p>					

I	II	III	IV	V	VI	VII
Tekst preporuke	Odgovarajući član(ovi) međunarodnog ugovora i opcionog(ih) protokola ako postoji(e)	Opći komentar tijela za nadzor nad provođenje (ako postoje)	Podaci koji su dostupni u bazi	Dodatni podaci koje je potrebno prikupiti	Pitanja na koje je potrebno odgovoriti u pripremi odgovora	Izveštajna(e) jedinica(e)
<p>Uzimajući u obzir Smjernice o nezavisnim okvirima za praćenje i učestvovanje u radu Komiteta (2016), Komitet preporučuje da Država potpisnica imenuje kontakt tačke za primjenu Konvencije na svim nivoima vlasti i nezavisni okvir sa zadatkom praćenje primjene Konvencije.</p>	<p>Primjena i praćenje primjene Konvencije na nacionalnom nivou (čl. 33)</p>	<p>Komitet je zabrinut što ne postoji izričito naveden mehanizam koordinacije kao što je navedeno u članu 33, stav 1. Osim toga, nacionalna institucija za ljudska prava ne djeluje kao nezavisni mehanizam kao što je navedeno u članu 33, stav 2.</p>			<p>1. Da li su u vašim vladama i nadležnim institucijama imenovane kontakt institucije i kontakt osobe koje prate implementaciju i izvještavaju po Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom?</p>	<p>Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH</p> <p>Ministarstvo civilnih poslova BiH</p> <p>Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata</p> <p>Federalno ministarstvo rada i socijalne politike</p> <p>Federalno ministarstvo zdravstva</p> <p>Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke</p> <p>Federalno ministarstvo prostornog uređenja</p> <p>Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske</p>

						<p>Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske</p> <p>Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske</p> <p>Odjel za zdravstvo i ostale usluge BD BiH - Pododjeljenje za socijalnu zaštitu BD BiH - Služba za boračko-invalidsku zaštitu i civilne žrtve rata - Pododjeljenje za zdravstvenu zaštitu BD BiH</p> <p>Odjel za obrazovanje Brčko distrikta BiH</p> <p>Odjel za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Brčko distrikta BiH</p>
Odgovor	Odgovor nadležene institucije treba biti konkretan, sažet i dati odgovore na pitanja iz kolona V. i VI.:					